

Domonkos Zsuzsa¹

Domonkos Zsuzsa (Budapest, 1946.08.25) színművész, primadonna. A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában érettségizett. 1972-től - 46 éve! - a Fővárosi (Budapesti) Operettszínház művésze. 1974-ben végzett Vámos László operett-musical osztályában a Színművészeti Főiskolán. Kulturált játéktípusa és iskolázott énekhangja okán operettek mellett operák főszerepeit is énekelte a Magyar Állami Operaházban is. Többször járt külföldi vendégszerepléseken, turnékon. A Magyar Televízió is gyakran foglalkoztatta. Játékmesterként a Fővárosi Operettszínház több előadásának létrehozásában is közreműködött. Rendezéssel és tanítással is foglalkozik. Tanított az Operettszínház Stúdiójában, a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, a Kőbányai Zenei Stúdióban illetve a Théba Művészeti Akadémia ének és zenés osztályaiban színészmesterséget. A Budapesti Operettszínház Életmű díjasa.

P. K.: Kezdjük el valahol az elején, mit szólna hozzá? Csináljunk úgy, mintha egy fényképalbumot nézegetnénk, és minthogyha ezt most találtuk volna ki és nem beszéltük volna meg előre! Csapjuk föl ezt a képzeletbeli fényképalbumot, mit szólna hozzá? Már is itt van az első kép!

D. Zs.: Igen, ez még óvodás koromban készült, már itt is jól látszik, hogy szeretek dirigálni, és ezt elsősorban a családom szenvedte meg. A következő képen az édesapám látható, aki már óvodás koromban énekelte nekem a János vitézt, miután ifjúkorában szeretett volna énekes lenni, de hát a családi körülményei nem engedték. Amikor hallgattam ezeket a szép János vitéz nótákat a rádióban, borzasztó sokszor sírtam rajta. Kiültem a konyhaablakba és énekeltem, hogy: „*Bátran rohannék én a csodába...*”. Ugye, én primadonna vagyok, aki szereti a csillogást, ha nagyon sok strassz van rajta. S így lett, ahogy én azt gondoltam, amikor megkaptam a János vitézben a francia királykisasszony szerepét, boldog voltam, hogy most aztán minden csilloghat rajtam! Na de, mi lett belőle, nézd meg, ezen a képen lekváros köcsögnek öltöztettek! Volt egy hatalmas fakanál a kezemben, amivel kevertem a szilvalekvárt, és szerepem szerint kérdeztem, hogy „*Örmester! Mi van azzal a csatával? - Hát nagyon rosszul megy minden!*” - válaszolta, és én az ölembe vágva ezt a nagy fakanalat: – „*Mondtam a reggelinél a papának, hogy halassa el a csatát!*” - mérgeledtem, és a fakanalat kettétörtem... Az még nem is lett volna olyan nagy baj, de utána felálltam és elkezdtem énekelni, hogy: „*Óh, csak ne volnék gyöngye leánya...*”

Visszatérve a kezdeti évekhez, szerencsém volt, mert olyan iskolába kerültem, hogy amikor elsős voltam megjelent valaki az osztályban és mondta, hogy lehet jelentkezni zongorát tanulni. Nagyon nem szerettem iskolába járni, sokat sírtam, hogy nem akarok menni, de ekkor azt mondtam a szüleimnek, hogyha most beíratok zongorázni, soha többet nem fogok sírni, így is lett! Volt egy fantasztikus énektanár néni, aki, amikor már hetedikes voltam, megírt egy nagyon szép meseoperettet. Érdekes, hogy már akkor is az operett jelent meg az életemben! Ebből a *Hófehérkéből* mutatom ezt a képet. A következő kép az már a gimnáziumi éveimhez kötődik, amikor ezt a *Bastien és Bastienne* című Mozart kisoperát próbáltuk, ott is találkozhattam egy olyan énektanárral, aki ezt szerette volna megcsinálni, volt kis kamarazeneke arra, és volt szerencsére egy olyan osztálytársnőm, akinek mezzoszoprán hangja volt, ő is énekesnő lett, aztán a baseli operában fejezte be a pályáját, és rengeteget énekelünk és koncerteztünk együtt. Ekkor én már tulajdonképpen elsős voltam a konziban, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában, ami úgy jött össze, hogy az én nagyon aranyos, kedves zongoratanár néni, aki úgy tanított meg muzsikálni, kislányként, hogy elhitette velem, hogy két kis baba táncol a zongora tetején, és akkor azoknak játszom a kis menüettek... így könnyebben ment a gyakorlás. És tényleg, nagyon sok mindent megtanultam ezek alatt az idők alatt. Aztán a sors úgy hozta,

¹ Az interjú a Kálmán Imre Teátrumban *Egy primadonna titkai* címmel 2018. február 3-án megrendezésre került műsoros, zenés beszélgetés átdolgozott, szerkesztett változata. A kérdező Peller Károly színművész, a Budapesti Operettszínház tagja. Átdolgozta és szerkesztette: Sárdi Mihály.

hogy az édesanyám együtt dolgozott Komlóssy Erzsébet² édesanyjával, és így megismerhettem a művésznőt, akit azt hiszem, nem kell bemutatni, Kossuth díjas művész, csodálatos operaénekesnő. Meg is kérdeztem tőle, már nagykoromban, hogyan tudott ő kislánként engem ennyire a barátnőjévé fogadni, minden előadásán ott ültem, minden haknijába elmentem. Nagy hatással volt rám az ő művészete. Ők is rábeszéltek arra, hogy próbáljam meg ezt a konzert. Még ugyan korhatár alatt voltam, de felvételiztem. A végén, a felvételin én saját magamat kísértem le egy dallal, mert elfelejtettem kottát vinni, mert felkészültem én zongorából, szolfézsából, mindenből, csak ebből nem.

P. K.: Tehát te tanultál zongorázni, és így könnyen kivágtad magad!

D. Zs. : Persze, és én nagyon szerettem magamat kísérni, és ennek most a tanításban is nagy hasznát veszem! És akkor fölvettem engem Kerényi Miklós György³ tanár úr is, azért mert látta, hogy nagyon szeretek énekelni és inkább énekeljek felügyelete alatt, minthogy otthon szétordítsam magam, amiben volt is ráció, mert én a *Trubadúrtól* kezdve mindent végigénekeltem. A Fazekas Gimnáziumba jártam, kitűnő érettségivel végeztem, de úgy döntöttem, hogy nem megyek egyetemre, hanem maradok a Bartók konziban. És miután a szüleim egészségügyi pályán dolgoztak, elmentem a II. sz. Sebészeti Klinika laboratóriumába, ahol elvégeztem a laborasszisztens képzőt. Nos, nagyon szerettem ezt a dolgot, főképp, amikor Sárdy János⁴ is a betegek közé tartozott, és jött hozzánk vért vetetni, hát zseniális volt, hogy elbeszélgethettem vele kicsit az operáról, mert akkor az operett nekem még eszembe sem jutott. Volt egy konzis kolleganóm, akivel sokat beszélgettünk a jövőnkéről. Hát, csak az opera jöhet szóba, gondoltuk mi, mert az operettprimadonnák nagyok és szókék, mi pedig kicsik vagyunk és barnák, na azóta én is szőkültem, bár nagyobb nem lettem, legalábbis hosszában. De hát aztán az operett, ugye csak begyűrűzött az életembe, amit megint csak Komlóssy Erzsébetnek köszönhetek, aki elvitt engem Szegedre énekelni Vaszy Viktorhoz, akinek nagyon tetszettem, de nem volt státusza.

P. K.: Vaszy Viktor⁵ volt a szegedi operajátszás megteremtője. Halhatatlan, fantasztikus karmester. Nagyon sok legendás énekes és karmester az ő kezei alól került ki.

D. Zs.: Így van, bár én Kerényi tanár urat is nagyon szerettem, aki egy nehéz ember volt, de nekem olyan volt, mint a második apám, és tényleg nagyon sokat tanultam tőle. Szóval Erzsébet azt mondta, ha már Szegedre várni kell, azért menjek el az Operaház egyik énektanárnőjéhez, Hoór Tempis Erzsébethez⁶, akinek a férje kórustag az Operettszínházban és tudja, hogy ott meghallgatás lesz. Ez a kiváló és nagyon kedves énektanár azután addig erősködött, hogy jelentkezsek az Operettszínházba egy próbaéneklésre, hogy végül elmentem. Vámos László és az egész vezetőség ott ült az első sorban, és nagyon figyeltek, tényleg érdekelte őket, ami ott történik, mert a Tanár úr, akkoriban a színház főrendezőjeként próbálta az utánpótlását összehozni. Ez úgy sikerült, hogy engem is kiválasztott. Akkor még nem volt ilyen, hogy az utcáról csak úgy bemegyünk és fölkerülünk a színpadra, hanem azt mondta, hogy jó, hát szépen énekel, tanuljon meg beszélni, táncolni, jöjjön el a Színművészeti Főiskolára, ahol a zenés tanszak újraindul. No, erre én végül hosszú győzködés után jelentkeztem, és felvételt nyertem. Persze, nehéz volt úgy összehozni, hogy én napközben dolgoztam, délután főiskola, addigra már szültem egy gyermeket is, volt egy kislányom, de hát rengeteg engedményt kaptam, a reggeli órákra nem kellett bejárnom, viszont este az Operettben fejeztem be Bogár Richárd⁷ mellett a jazzbaletten a napomat.

² Komlóssy Erzsébet (1933–2014) operaénekesnő, alt és mezzoszoprán szerepekben, 1958-tól a Magyar Állami Operaház magánénekes, majd énekmestere, örökös tagja lett 1991-től.

³ Kerényi Miklós György (1913–1988) énekművész, főiskolai énektanár, számos nagyhírű művészt tanított hangképzésre, énektechnikára, szakkönyveiből ma is oktatnak.

⁴ Sárdy János (1907–1969) operaénekes, operett bonviván és filmszínész, 1938–1958 között a Magyar Állami Operaház, majd 1958-tól haláláig a Fővárosi Operettszínház tagja volt.

⁵ Vaszy Viktor (1903–1979) zeneszerző, karmester. Pályáját a Kolozsvári Magyar Operában kezdte, 1945-ben került a Szegedi Nemzeti Színházhoz, amelynek igazgatója volt 1957 és 1969 között.

⁶ Hoór Tempis Erzsébet (1899–1981) énekművész. A Magyar Állami Operaház énektanára volt 1947-től haláláig. Nevesebb tanítványai pl. Andor Éva, Déry Gabriella, Neményi Lili, Takács Paula

⁷ Bogár Richárd (1924–1986) táncművész, koreográfus. Az 1960-as évektől kezdődően ő honosította meg a magyar zenés színpadon az akrobatikus revü-, illetve jazztáncot amit a műfaj specialistájaként a Fővárosi Operettszínház balett együttesével magas művészi szintre fejlesztett.

Fantasztikus tanári kar volt ott, például a beszédtanár Montágh Imre, vagy a zenés műfajhoz talán legjobban értő Nádasdy Kálmán, aki megszerettette velem a Kodály dalokat, általa fedeztem fel ennek a gyönyörűségét, és azt a zongorakíséretet, amit ő írt, aminek a zongoristák ugyan nem nagyon örülnek, mert nagyon nehezek, de olyan szép hangulatfestések vannak benne, hogy csuda. És talán ennek köszönhetem azt, hogy amikor a televízió meghirdetett egy Kodály énekversenyt, amelyre elsősorban akadémisták jelentkezését várták, és én már fél lábbal az Operettben voltam, mégiscsak jelentkeztem, és részt vehettem rajta. A versenyt akkor a két, később óriási karriert befutott Sass Sylvia és Tokody Ilona nyerte meg, én a 11. helyen végeztem, amit én nagyon előkelőnek tartok a mai napig is. A *Mónár Anna* mellett a „*Három út elöttem...*” volt az egyik dalom, ami egy kicsit jelképezi az én egész pályafutásomat.

P. K.: Tartozol egy kis magyarázattal erről három útról!

D. Zs.: Igen, ez a három út tulajdonképpen, ami végig kísérte az egész életemet, az opera, az operett és ugye a harmadik út a tanítás. A két műfaj nálam, mint két szerető, ugye állandóan, párhuzamosan váltogatta egymást, de a tanítás a szerelmem, a főcsapás, és amíg élek, én ezt nem akarnám abbahagyni.

P. K. : A Főiskolán, a ti osztályotok azért egy legendás osztály volt, mert olyan fantasztikus osztálytársaid voltak...

D. Zs.: ... mint Oszvald Marika, Udvarias Kati, Benkóczy Zoltán, Csongrádi Kati, Hidvégi Miklós, Sára Bernadett, Máriáss Melinda, - aki sajnos, már nincs közöttünk - és Poór Péter, aki később sokáig volt a szegedi és miskolci színháznál, de aztán visszaállt a táncdalénekes vonalra. Úgyhogy igen, tényleg öbelölük lett az Operettszínháznak a következő generációja, és a mai napig is nagyon jó barátságban vagyunk. Ha titkokról beszélünk, sokszor mondjuk egymás között, hogy de jó, hogy akkor még nem volt bulvársajtó...

Hol is tartottunk? Opera? Operett? Igen az opera tulajdonképpen mindig benne volt az életemben, kezdettől fogva, és eljutottam tulajdonképpen Petrovics Emilnek⁸ köszönhetően az opera színpadára is a Bohémélet Musette-ével, úgyhogy az nagyon szép emlékem. De kanyarodjunk vissza az operetthez, még a főiskolán megállított egyszer Vámos tanár úr és azt mondta, hogy „*Maguk novemberben beállnak a Kovács Józsival a Csárdásba!*”⁹ De, akkor én még dolgoztam a klinikán, és nagyon sokszor volt az, hogy én még délelőtt szurkáltam a betegeket, és este én voltam maga a Csárdáskirálynő az Operettszínházban. Ez egészen addig tartott, amíg nem kaptam egy szerződést. Ez megint egy nagy kérdőjel volt az életemben, mert amikor aláírtam ide a szerződést, rá pár napra jött a Vaszy Viktor levele, hogy van státusz Szegeden, menjek. Így alakult, így akarta a sors, hogy én az Operettben maradjak, de nem voltam soha hűtlen az operához. De térjünk a nagy kezdethez, a Csárdáskirálynőhöz!

P. K. : Gondolom, hogy megőrültek érted a férfiak! De megőrültek-e tőled a kolleganők, akkor még legendás szerepét, a Cecíliát játszotta Honthy Hanna, akiről azért sok-sok pletyka kering, hogy nehezen viselte a fiatalabb, gyönyörű hangú, gyönyörű szép kolleganőket, és ahol lehet, piszkálta őket?

D. Zs.: Hát nem mondanám ezt így, velünk nagyon kedves volt, sőt tanítani is akart bennünket, de aztán Vámos tanár úr azt mondta, hogy nekünk azt nem kell megtanulni, amit ő tud... Kicsit furcsa is volt ez nekem, mert közben én figyeltem, mindig beültem a nézőtérre a rendező mellé és néztem, hogy mit csinálnak, hogy oldanak meg helyzeteket. Például volt egy olyan, hogy Honthy állt egy abgang¹⁰ előtt és akkor a Vámos tanár úr rászólt, hogy „*Hanna forduljon befele!*”, de Hanna mondta, hogy „*Nem, nem, azt nem lehet, mert így rám fog tekeredni a sleppem!*” És igaza volt, és ezeket a dolgokat, hogy hogyan

⁸ Petrovics Emil (1930–2011) zeneszerző, zenetanár. A Magyar Állami Operaház igazgatója volt 1986–1990 között.

⁹ Kovács József (1946–2010) operaénekes, operettbonviván. 1971–1976 között a Fővárosi Operettszínház tagja, 1974-ben végzett a főiskolán.

¹⁰ Abgang: színházi szakszó, feltűnő távozás, amit megtapsolnak a nézők.

kell leülni egy székre úgy, hogy nem nézed meg, hol van az a szék és mégis megtalálsz, és hogy viseld magad a színpadon, hogy játssz egy legyezővel én igyekeztem ellesni a nagyoktól. A tanításomban is nagyon figyelek erre, tehát nem csak a hangképzésre figyelek, hanem az előadásmódra, a zenei megformálásra, és arra, hogy az a dolog tényleg arról szóljon, amiről annak a dolognak szólnia kell. Nagyon szeretem, amikor valaki más megvalósítja azt, amit én belülről érzek, az egy borzasztó jó érzés a tanítás során.

P. K.: Nagyon sokáig kísérte a pályádat ez a Szilvia, sok-sok rendezésben.

D. Zs.: 13 Edvint „fogyasztottam el”, 9 rendezésben. Természetesen, amikor én beálltam, akkor már Zentai Anna volt Cecília, de játszottam a nagy primadonnákkal, Kiss Ilonával és később Petress Zsuzsával, Németh Marikával is sokat. Ezzel a pár képpel lehet illusztrálni. Itt a 80. születésnapja Honthy Hannának,¹¹ amikor mi együtt léptünk fel. Aztán még egy előadás volt, mert akkoriban szokás volt, hogy egy olyan fesztivált hirdettek, amikor minden nap másik operettet játszottunk, és akkor a Hannával sikerült még egyszer összehozni ezt a gálát, ez azért egy emlékezetes dolog számomra. Aztán egy másik rendezésben, szintén itt az Operettszínházban vagyok látható partneremmel, Virágh Józsefet gondolom, felismered, a következő kép már Badenben van, ez a külföldi fellépéseimből egy szösszenet. De itt is magyar bonvivánnal dolgoztam, Bajor Ferenc¹² nagyon sokat segített nekem, amikor még nem nagyon tudtam a német nyelvet, hogy megértsem a rendezőt. A következő kép Bad Ischlben készült a *Lehár-fesztivál* keretében, ahol mindig úgy állították össze a műsort, hogy egy Lehár mű mellett műsoron volt egy másik darab. Itt is elég sokat játszottam. Itt a *Csárdáskirálynő* egyik premierjén épp Kálmán Verával koccintok egyet, aki Kálmán Imre felesége volt.

P. K.: Mondtad, hogy kicsike, barna operettprimadonna voltál...

D. Zs.: Igen, furcsa módon, amikor ide próbát énekelni jöttem felvettem a szőke parókát, hogy legalább szőke legyek, mert abban az időben a színházakban minden jó nő szőke volt. Azért parókát, mert nálunk Vámos tanár úr nem nagyon szerette ezt az általános generál szőkeséget, és attól kezdve csak barna primadonnák lehettek a színházban. Én is így kezdtem az életemet, aztán váltottam egy kicsit a vörösre, és ezek után, amikor már mindenki barna meg vörös volt, na, mondom, akkor ebből nekem elég, és most én leszek a szőke primadonna és ezt azóta is tartom...

De folytassuk a partnereimmel. Ez *A mosoly országa*, 1973-ból, amiben Szu Csong szerepét Oszvald Gyula¹³ játszotta, Oszvald Marika papája, és volt olyan előadás, ahol Marika játszotta a kis Mi szerepét, és nagyon megható volt, különösen az utolsó jelenetben, amikor együtt sírtak. Csodálatos dolog volt. A másik partnerem Baksay Árpád¹⁴ volt. Nekik, akik akkor már régen játszották ezt a darabot, természetes volt, hogy mi ifjú primadonnák, akik beálltunk ebbe a rendezésbe, mint idősödő bonvivánok velünk játszottak. De az ellenkezője, az nálunk az sose volt divat, hogy az idősödő primadonna egy fiatal bonvivánt kapjon partnerül.

P. K.: A következő képen nem voltál túlóltözve...

D. Zs.: Nem... Itt az *Orfeusz az alvilágban* vagyok Marik Péterrel¹⁵. Ez a necruha, ami rajtam volt, ez ilyen pamut anyag volt, ami az előző fél felvonásban egy pongyola alatt rajtam volt, és mivel elég sokat térdelgettünk fönn az ágyon, kinyúlt a térdemen és minden előadáson újra kellett húzogatni, és ez engem borzasztóan zavart, és igyekeztem ezzel a kis klepetussal magam takargatni. Persze, a kritika azt írta,

¹¹ 1973. február 21-én köszöntötték egy ünnepi *Csárdáskirálynő* előadás keretében

¹² Bajor (Seidl) Ferenc (1939–) operaénekes, operettbonviván, ének-zene tanár. Énekesi pályája elején 1968-1971 között a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja, majd külföldre távozik. 1971–1985 között gyakori vendégfellépő volt a badeni és bécsi, valamint németországi operettelőadásokban.

¹³ Oszvald Gyula (1923–2005) operaénekes, operettbonviván. A Fővárosi Operettszínházban 1960–1984 között játszott.

¹⁴ Baksay Árpád (1927–2001) operaénekes, operettbonviván. 1952–1984 között volt tagja a Fővárosi Operettszínháznak.

¹⁵ Marik Péter (1938–2016) énekes színész, operettbonviván. 1970-től haláláig a Fővárosi (Budapesti) Operettszínház tagja.

Operettfőszerepein kívül számos musical, zenés vígjáték characterszerepeit játszotta.

hogy zavar engem a szerep frivolsága. Egyedül Galambos Erzsí kolleganóm volt, aki rögtön azt kérdezte, hogy neked mi bajod a „ruháddal”? Mindjárt tudta, hogy miről van szó! Egyébként ez egy csodálatos előadás volt, örületesen jó szövegek voltak benne, amelyeket a híres „rímhányó” Romhányi József írt. Benkóczy Zoltán kollegám játszotta Jupitert, aki engem el akart csábítani, és volt egy bravúros belépő szövege... már az olvasópróbán teljesen odavoltunk érte. Itt Rózsa Sándor¹⁶ bonviván kollegámmal vagyok látható, aki éppen a halálba kerget engem a hegedűjével.

P. K.: Ez a kép is egy fantasztikus színháztörténeti emlék!

D. Zs.: Igen, ez is a „barna” korszakomban volt, tehát a kezdetekből való, amikor a Budai Parkszínpadon, amit nagyon sajnállok, hogy megszüntettek, mert csodálatos előadások voltak. A *Luxemburg gróffjában* Tolnay Klári volt a partnerem, és Márkus László volt Sir Basil, és természetesen az „örök partnerem” Kovács József volt itt is velem, akivel a *Csárdáskirálynőtől* kezdve együtt voltunk, még előtte *A mosoly országában*, a *Dohányon vett kapitányban* is. Itt a *Luxemburg gróffjában* vagyunk együtt. Ez az előadás egy nagy ijedségemről is igen emlékezetes maradt: ugye, a rendezés szerint vártam, hogy bejöjjön Tolnay Klári, mint Fleury, igen ám, de Klárrika nem jött be, ahonnan kellett volna. Elmentem az ügyelőpult felé és kiabáltam, hogy „*Fleury, Fleury!*”... Semmi. Ószer Imre, az ügyelő szólt, hogy talán a másik oldalról fog jönni, én arrafelé is kiabáltam, a karmester is próbálta a zenét tartani... aztán előkerült a helyéről végre Klárrika, de az a pár másodperc... ilyenek azért előfordulnak ezen a pályán, elég sokszor.

P. K.: Akkor maradjunk egy másik Lehar operettnél: *Cigányszerelem*.

D. Zs.: Azt is két változatban játszottuk, szintén Marik Péterrel, aki a „vad cigánylegény” volt a darabban. A két változat közül az átírtat, azt jobban szerettük. Az eredetivel sok problémánk volt. Sokszor kérdeztük Vámos tanár urat, hogy ez most miért van így, aki legyintett egyet és azt mondta, „*Zórika álmodik*”.

P. K.: Van egy másik kép is ebből az előadásból.

D. Zs.: Igen, ez már a vége jelenet, amikor mindenki megtalálja a párját, csak mi megyünk kétfelé a darab végén. És ilyen a művész élet is, mindenki megy a maga útján.

P. K.: Van egy másik operett, amiben két szerepet is játszottál, ez a *Denevér*.

D. Zs.: Igen, vannak ilyen operettek, operák, az elején átugrottunk egy képet a *Varázsfuvolából*, amit én még konzista koromban énekeltem a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. Medgyesi Mária volt Papagena, aki akkor szerződött hozzánk primadonnának, a külföldön élő nagyhírű Ernstner Dezső volt Sarastro, Gregor Jóska volt az egyik őrtálló, fantasztikus előadás volt, ez volt az első profi fellépésem, Szinetár Miklós rendezte, aki azt mondta, hogy „*Fogunk mi még találkozni, kislány!*” Hát, legközelebb itt találkoztam vele az Operettszínházban sok-sok évtized múlva. Na, és amit kérdeztél, ez a *Denevér*, az ember énekelheti Adélt is és Rosalindát is, és hát nekem megadatott, hogy mind a két szerepet el tudtam énekelni-játszani. Itt Rosalindaként vagyok, Oszvald Marikával együtt. Egyszer Romániában kinn voltunk egy *Operabarátság* című koncerten, ahol megint összejött nekem az opera és az operett, mert a Bohémélet 4. felvonását csináltuk, ahol Tokody Ilonával léptünk fel, aki Mimi volt és én pedig Musette, és később az Operában is eljátszhattam ezt a szerepet. A *Denevérből* pedig csináltunk egy kis keresztmetszetet, amiben Ilona volt Rosalinda és én Adélt énekeltem.

P. K.: A *Denevér* az a speciális operett, amit már operának is szoktunk hívni. De mint mondtad, az opera sokszor jelen volt az életedben, és az Operettszínházban is volt egy ilyen időszak, amikor hozzánk érkezett egy legendás karmester.

¹⁶ Rózsa Sándor (1945–) operaénekes, operett bonviván. Pályája a 60-as évek második felétől ível, számos vidéki színház operatársulatának tagjaként, illetve a Fővárosi Operettszínház rendszeres vendégeként. 1986-tól a Magyar Állami Operaház magánéneke.

D. Zs.: Így van, ő Oberfrank Géza¹⁷, aki engem először a Hilton Szálló Dominikánus Udvarának nyitó műsorában látott, Pergolesi *Úrhatnám szolgádjában*, akkor nyílt meg, mint szabadtéri színházi játszóter, és kilenc évig ment ez az előadás fantasztikus sikerrel, nagyon szerettem. Aztán, amikor idekerült a színházhoz, akkor kapva kapott az alkalmon, mert voltunk néhányan, akik az operaéneklést egy kicsit sajátunknak éreztük, és megrendezte a *Figaro lakodalma* című előadást, ami csodálatos volt, és azt mondhatom, hogy az én művészi életemnek, színpadi életemnek a csúcspontja volt ez az időszak. Ő ekkor a MÁV Szimfonikusoknak is a főnöke volt, ezért nagyon sok koncertet is csináltunk és délelőtti matinékat, itt, a színházban. Volt, hogy Bach Parasztkantátáját énekeltünk, a Zeneakadémián *Don Giovanni* keresztmetszetet, Fertőrákoson a *Cigánybáróból* volt egy keresztmetszet szintén. Tehát fantasztikus dolgokat énekeltünk, ami az operettjátásra is jó hatással volt. Volt egy nagyon emlékezetes koncert, amikor a *Bohémélet* 3. felvonását játszottuk itt el koncertszerűen, és abban Mimit énekeltem nagyon sokáig, amíg Jankovits József bonviván kollegám volt a Rodolphe benne, úgy köszöntött engem, amikor meglátott a lépcsőházban, hogy „Ah, Mimi, te itt!”- énekelt a szerepe szerint... Fantasztikusan nagy hatású koncert volt.

P. K.: Most már sok-sok titkot megtudtunk, de azért legyünk bulvársajtósok egy kicsit. A primadonnának mindig titka a magánélet, a család, bár már elszóltad magad a lányodról. Beszélsz egy kicsit a magánéletről?

D. Zs.: A családom sajnos nagyon összeszűkült az idők során. Most gyakorlatilag csak a leánykám van, Dávid Krisztina, aki külker főiskolát végzett, miközben táncolni tanult, mert ő gyerekkora óta nagyon szeret táncolni, egy időben itt az Operettszínházban is föltűnt, mint táncos szubrett, de közben Sass Sylvianál tanult énekelni és operaénekesse avansált, azóta nagyon szép szerepeket énekelt, a *Traviatában* Violetta például, és rengeteg turnét csinált külföldön, most is járja „staatsoperes” társaival a világot. De ő sosem volt az a nyomulós típus, és időközben úgy döntött, hogy ez a kulturális élet most nem olyan, amiben neki nagyon érdemes küzdeni, és pszichológus lett belőle, le is doktorált, de emellett azért változatlanul énekel is.

Ahogy mondtam, hogy nagyon leszűkült a család sajnos, a szüleim már nagyon régen itt hagytak engem, és a férjem szintén már évtizedes távlatban, elment. Ez Petress Istvánnal¹⁸esküvői képünk, őt biztos sokan ismerik még a Csúcsforgalomból, a népszerű rádióműsorból, és hát Petress Zsuzsa testvéreként kerültünk mi össze. És hát el kell, hogy mondjam, milyen sorsszerű az élet: amikor én a Ki mit tud?-on indultam, még 16 évesen, és az első fordulóban kiestem a Szilágyi Erzsébet-trióval szemben, ami számomra teljesen érthető volt, hiszen sokkal mutatósabbak voltak, mint én, akkor ki vigasztalt meg engem? Petress István! „Nem baj kislány, lesz még magából valaki!” Ez történt velem 16 évesen, aztán utána több évtizeddel később hozott bennünket össze Petress Zsuzsi kolleganóm, és az énektanárnóm, Ványi Éva. Ezért ők nagyon sokat tettek, mert kívülről úgy látták, hogy nekünk együtt jó lesz, és valóban, nem volt olyan rossz ez a házasságközvetítősdí. Mi tulajdonképpen jól éltünk, olykor elcsábítottam egy kicsit hahnizni is, volt egyszer egy ORI műsor, ahol mindenki mást csinált, és abban kérték meg, hogy énekeljen, és mondta, hogy jó, de csak akkor, ha én leszek a partnere. Eleinte nagyon félszegen állt a dologhoz, de a végére már úgy felbátorodott, hogyha valahova hármásban is elmentünk hahnizni, előttem hajolt meg... Egyszer egy öreg néni hozott neki egy szál virágot, hogy „*Petress úr, maga milyen szépen énekel, na persze a művésznők is.*”

P.K.: Van egy meglepetésem számodra! Fogadd ezt a képet önmagadról Kalocsai Zsuzsitól!

D. Zs.: Kalocsai Zsuzsa primadonna kollegám nagyon érdekes része az életemnek, mert amikor visszajártam Kerényi énektanár úrhoz kicsit rendbe hozatni magamat, és hozzájárt Kalocsai Zsuzsi is, akkor beszéltem neki az Operettszínházról. Eljött engem megnézni a Maricában, aztán egy-két év,

¹⁷ Oberfrank Géza (1936–2015) karmester, főzeneigazgató. 1980–1983 között a Fővárosi Operettszínház művészeti vezetője volt.

¹⁸ Petress István (1933–2002) újságíró, szerkesztő, műsorvezető, a Magyar Rádió főmunkatársa volt, a 70-es, 80-as évek népszerű rádióműsorai, a Csúcsforgalom, Útközben, Napközben fűződnek a nevéhez.

térültem-fordultam, és máris ő lett a Marica grófnő, úgyhogy tényleg, ő az én követőm, az én utódom, úgy, ahogy én voltam Németh Marikának és Petress Zsuzsának. Egyébként, ha már itt az énektanár kérdés fölmerült, meg kell említenem még mindenképpen az én igen neves másik énektanáromat, Sipos Jenőt¹⁹, aki számtalan sztárt adott a világnak, és akivel nekem is volt szerencsém együtt dolgozni, tehát nem lehet kihagyni a pályámról semmiképp. Muszáj őt megemlítenem, és hálásan emlékszem vissza a vele töltött időre.

P. K.: És az a csodálatos, hogy most már nagyon sokan azt mesélik, hogy nekem meg a Domonkos Zsuzsa volt az énektanárom. Kanyarodjunk még egy kicsit vissza a családra...

D.ZS.: A harmadik kislány ezen a képen, mert ugye, „*Három a kislány...*”, az unokám, a zenét nem követi úgy, mint ahogy ez nálunk generációkon keresztül ment. Nagyon ügyes színésznő, de egyelőre azzal se annyira foglalkozik, a gazdasági egyetemnek a hallgatója. És az én jobb kezem, ami a technikát illeti, mert ugye az ő korosztálya mindent nagyon gyorsan megold. Ő Rédei Virág. Annak idején én arra vágytam, hogy egy kislányom szülessen kék szemmel és sötét hajjal. Na, most, hogy ő szőke lett az egy dolog, mert ő is barnának született, és amikor az unokám kicsi volt, néha zavarba is jöttem tőle, mert olyan volt, mintha a saját gyerekeket látnám kiskorában.

P. K.: ... hát vannak ilyen nagy generációk, nagy színházi családok, lányoddal te is egy kicsit, meg a volt férjeddal, de van egy család, amelyik azt hiszem mindannyiunk életében nagyon fontos, és ha már itt vagyunk a Kálmán Imre Teátrumban, mutassuk meg a Kálmán családot. Már láttunk itt egy képet Kálmán Imre feleségéről, Veráról...

D. Zs.: Így van! Mellette Charlie Kálmán, a fia, ő sem él már sajnos.

P. K.: A kedves nézők pedig többször láthatták, már itt az Operettszínházban Yvonne-t, aki Charlie-nak a testvére, ő a legkisebb utód, Yvonne, aki az operett nagykövete, Kálmán Imre nagykövete.

D. Zs.: Most ő reprezentálja a Kálmán családot, mint annak idején Vera és Charlie voltak nagyon sokszor itt. Charlie-ról kevesen tudják, hogy ő a papája nyomdokaiiba is próbált lépni, bár akkora hírnévre nyilvánvalóan nem tett szert, de néhány nagyon kedves dal és zongoradarab fűződik az ő nevéhez is.

P. K.: Vele kapcsolatban már Kálmán Imre *Csárdáskirálynőjéről* és Szilviáról nagyon sok szó esett, de van egy másik ilyen nagy szerep, szintén egy Kálmán Imre operett, ez a *Marica grófnő*.

D.Zs.: Igen, természetesen magyar primadonnát magyar szerepre hívnak, *Csárdáskirálynő*, és a szép *Marica grófnő*. Érdekes módon először a Maricát én németül játszottam Bad Ischl-ben, és először megdöbbenett engem, hogy a magyar fordításban megszokott „*Ne szólj kicsim, ne szólj*” című duett eredetileg németül úgy van, hogy „*Mondj igent, mondj igent*” lett az átfordítása, de hát így is elő lehetett adni ezt a szép ez a duettet.

P. K. :Vannak még Marica fotóid...

D. Zs.: Vannak még igen, ez Grazban készült, ahol szintén Kovács Józsi volt a partnerem. Nem tudtunk megszabadulni egymástól... Van néhány kép erről a grazi Maricáról. Érdekes történet volt, hogy hogyan kerültem én egyáltalán Grazba. Badenben énekeltem én *Csárdáskirálynőt*, amikor a grazi primadonna egy baleset következtében meghalt, és akkor elhívtak engem *Grazba* próbát énekelni a Csárdásra. Megköszönték, annyi. Pár év múlva hirdették a *Marica grófnőre* a próbaéneklést, újra elmentem, és azt mondták, hogy jó, az éneklés rendben van, de álljak be a Csárdásba is, hogy lássák, hogy a színpadon

¹⁹ Sipos Jenő dr. (1910–2001) énekművész, énektanár. 20 évig tanított a Zeneakadémián, majd haláláig a Magyar Állami Operaházban énektanára volt olyan világhírű magyar operaénekeseknek, mint – többek közt – Hamari Júlia, Marton Éva, Tokody Ilona, Gulyás Dénes, Polgár László, Kelen Péter.

hogyan szerepelek németül. Én másfél nap alatt beálltam egy balett-táncos által rendezett előadásba, ahol minden rózsadobálás pontosan be volt állítva, a kezembe adtak egy csörgődobot meg egy sleppes ruhát, és az asztal tetején énekeltem a „*Haj Hó!*”-t, elég furcsa volt, de megoldottam, úgyhogy a második felvonás közepén már hozták a szerződést a *Marica grófnőre*, ilyen Szilviájuk a pár ével ezelőtt meghalt Popescu óta nem volt. A rendező éppen kórházban volt, és mesélte később az igazgató, hogy amikor bementek hozzá, hogy találtak egy fantasztikus magyar primadonnát, aki nagyon jó lesz a Maricára, azt válaszolta nekik, hogy: „*Szőke és jó?*” Egy magyar primadonna az ő elképzelései szerint fekete! Hát én a lelkemet kitehettem, ha ő egyszer fekete hajút akar, akkor én nem tudok mellette labdába rúgni. De, hála Isten, összejött végül a dolog, és több évadon keresztül repertoárszerűen játszottam mind a két szerepet Grazban. Nagyon szép emlékek, talán még van róla egy-két kép.

Ez már nem Graz, ez már Berlin! Még az NDK-s időkből, amikor a budapesti Interkoncert szervezett oda egy hatalmas gálát, csodálatos szereposztással, Miller Lajos, Pászthy Juli operaénekesek, Oszvald Marika természetesen, akikkel csodálatos időket éltünk át, nagyon jól éreztük magunkat ott. Berkes János bonviván kollegám is ott volt, aki akkor akart éppen vegetáriánus lenni, amikor ott volt neki is és a Millernek is a fia és az én lányom is, tinik voltak mindannyian, és ezek sokat piszkálták a Berkes-fiút, hogy „*Na, apád megette már az esti rózsacsokrot?*” És Jani meg csak nézte folyton a vegetáriánus tálat, hogy „*Gyerekek, ez nagyon jó, csak hiányzik belőle egy jó vastag beefsteak!*” Úgyhogy, aztán nem tartott sokáig ez a vegetáriánus dolog... Szóval sok kedves történet jut az eszembe, amiket megéltünk. Ez pedig Hadics Lacival²⁰, az itteni *Marica grófnőből* egy kép. Egyébként ezek a nevek, hogy Marica, Vereczki Szilvia, Eurydike stb. összeírtam magamnak, hogy huszonnégy nevem volt a színpadon, és öt olyan szerep, amiknek nem volt neve, csak *Lány* vagy a *Francia királykisasszony*, és azokat pedig, amiket énekeltem koncerten, azok még voltak 47-en. Tehát úgy összességében sok névre hallgatok!

P. K.: Na, nézd csak! Itt meg a levegőben.

D. Zs.: Igen, ez volt az első bécsi fellépésem, a Raimund Theaterben, ami akkor még operettszínház volt. Természetesen itt is egy magyar hölgyet játszottam, Vörös Ilonkának hívtak benne, furcsa, mert ez egy szubrettszerep volt, de borzasztóan élveztem. Nagyon kellemes társulat volt, nagyon aranyosak voltak a kollegák, és tulajdonképpen ezt Robert Stolz 80. születésnapján szerették volna bemutatni, aki fantasztikus zeneszerző volt egyébként. Szerintem itt, Magyarországon azért nem lett annyira népszerű, mert többnyire a Fényes Szabolcs stílusában írta a zenét, és hát nálunk természetesen Szabolcs vitte a prímet...

P. K.: Ugye a Raimund Theater, az ma musical színház?

D. Zs.: Igen, és Bíró Péter, a neves operettszínházi karmester Bíró Attila²¹ fia ott most komoly rangú dirigens lett.

P. K.: Ahonnan én is ismerlek elsősorban, az a televízió. Mert az én generációm még szerencsés volt, mert a nálunk fiatalabbak sajnos már nem láthatják, hogy az én fiatalságomban milyen operettműsorok voltak, a Kovács Józsinak az *Újévi Operettgáláját* minden január 1.-én már alig vártam, és nagyon jó volt a *Zenélő filmkockák* és a *Zenés TV Színház*, ahol rengeteg külföldi és magyar zenés színházi előadást vagy pedig tv játékot láthattunk.

D. Zs.: Igen, amit itt mutatok az az első megjelenésem lesz, az az *Operett dióhéjban*, amit Rátonyi Róbert csinált, kis zanzásított operettismertetőket. Remekül sikerültek, *A víg özvegyben* természetesen ő volt a Zéta Mirkó, én pedig Valencienne-t játszottam benne, az előbb már említett Berkes János oldalán, akit akkor nagyon irigyeltek tőlem a főiskolás kolleganőim...

²⁰ Hadics László (1927–1991) színművész. 1953-ban szerzett színészi diplomát, de már 1949-től játszott a Fővárosi Operettszínházban, amelynek haláláig tagja maradt. Főleg karakterszerepekben alkotott emlékezeteset.

²¹ Bíró Attila (1932–) karmester, zeneszerző, zongorista. 1970-től 1987-ig volt a Fővárosi Operettszínház karmestere.

P. K.: Itt megint egy tévés kép következik, ami szintén meghatározó az én életemben is, mert biztosan láttam a *Zenés TV Színházban* is, de arra is emlékszem, hogy ezt te megrendezted az akkori Fővárosi Operettszínház zenés színészképző stúdiójának, ahol magam is végeztem, ez az *Eljegyzés lámpafénynél* című operett volt, amiben a férfi főszereplő Magócs Ottó volt, és olyan hatással volt rám, akkor döntöttem el, hogy én is operettszínész akarok lenni. Tehát ez az egész a Te hibád!

D. Zs.: Vállalom! Egyébként az az operett, opera kettős vonzalom itt is összejött, mert az első tévésínházi produkcióm egy opera volt. Lendvay Kamilló írta Karinthy Frigyes *Bűvös széke* alapján. Amiben én Bende Zsolt²² partnerenként voltam a *Lány* és vittem a széket, ami aztán remekül funkcionálva beteljesítette a sorsát mindenkin, aki beleült. Úgyhogy az opera ekkor is belecúszott az életembe, mint oly sokszor.

P. K.: Aztán van egy másik darab, amit szintén nagyon ritkán játszanak, de tévéfilmet is készítettek belőle, aztán játszottatok itt a színházban is. Ez Suppé *Boccacciója*.

D. Zs.: Így van, és abban is egy ilyen eléggé kikapós asszonyt játszottam, Isabellát, és ugyanez a szerep várt még itt a színházban is, persze egy kicsit másképpen.

P. K.: Na, nézzük meg, milyen kikapós menyecske voltál...

D. Zs.: Hát igen, itt Marik Péter volt a férjem, akit a televízióban Kállay Ferenc játszott... Igen, és itt el is mondom, hogy soha nem a mi hibánk, ha megcsaljuk a férjeinket, mert mindig valami rákényszerít bennünket. A *Szép Helénában*, amiben én később játékmester lehettem Szinetár Miklós jóvoltából,, abban is a politika miatt, hát, ugye muszáj volt, hogy Heléna Paris-szal megcsalja Menelaoszt, mert különben nem tör ki az egész háború. Ebben is született erről egy dal, hogy mi minden kényszerítheti az embert arra, hogy rossz útra térjen. Rossz? Nem is biztos... De azért vannak olyan szerelmek és párkapcsolatok, amelyek hosszú évekre kitartanak...

P. K.: Nektek megadatott az a nagyszerű élet, hogy próbáltatok, játszottatok, de emellett forgattatok, meg plusz fellépések, ekkor még Pesten is nagyon nagy volt az éjszakai élet, sok-sok mulatóval.

D. Zs.: Így van! Többek között itt volt a Moulin Rouge, ahol felléptem, és hát mi volt a nyitó kép, amit énekeltünk itt Mucsi Sándor²³ kollegámmal, a *Traviata* Pezsgő-duett! Aztán énekeltünk természetesen operettet is... Valóban, eléggé érdekes volt az én életem és, ha visszagondolok nem is tudom, hogy hogy bírtam. Itthon volt egy *Boccaccio* premier, másnap Grazban énekeltem Maricát, harmadnap megint itthon a második előadás a *Boccaccióból*. De, amikor a *Koldusdiákot* forgattuk a televízióval, szintén *Zenés TV Színház*-produkció volt, reggel hétkor már ültem a sminkben, fönt a Várban, forgattunk egész nap, este lejttem az Operettszínházba, mert volt a *Kis hazai* című gála a külföldi vendégeknek, akkor még nagy volt ugye, itt a fluktuáció, a nyugat-német, kelet német rokonok itt találkoztak, az ő számukra készült nagyon sok ilyen műsor. Utána visszamentem a Várba, elénekeltem a *La Serva Padronát* este, és aztán onnan mentem a Maximba, ahol befejeztem a napot, és ez így ment elég sokszor. Volt olyan, hogy kilenc előadást énekeltem egy hét alatt, és közben próbáltam is, akkor az *Orpheusz* és *Denevér* ment, nem könnyű kis darabok. Volt olyan eset, hogy éppen Badenben énekeltem, de az egyik kolleganóm megbetegedett, és rám telefonáltak, hogy este be kellene ugrani az *Orpheuszba*, hát próba után beültem a kocsiba, ami hosszú út volt, mert nem volt még sztráda se, este fél hétkor kiszálltam itt a színház előtt, este hétkor fölment a függöny, és *Orpheusz*... És hát a rengeteg fellépés, ami akkor még napirenden volt, mert rengeteg művelődési ház rendezett mindenféle előadást, tehát nagyon sokat utaztunk. Néha beültem a haknikocsiba, és azt sem tudtam, hogy hol szállok ki. Kiszálltam, énekeltem, visszaszálltam. Sokszor csak az öltözőről meg a színpadról tudtam, hogy itt már jártam-e valaha.

²² Bende Zsolt (1926–1998) operaénekes bariton, karakterszínész. 1957-től a Magyar Állami Operaház magánénekes, mellette 1974-től ének szakon egyetemi docens lett a Zeneakadémián. Mesterkurzusokat tartott.

²³ Mucsi Sándor (1926–2006) színművész. 1972-től harminc éven át volt a Fővárosi/Budapesti Operettszínház tagja. Bonviván főszerepek mellett emlékezetes karakterszerepei is voltak.

D. Zs.: Visszatérve a *Zenés TV Színházhoz*, ahogy nézem ezeket a felvételeket, van, amit Vámos László rendezett, van, amit Seregi László²⁴, felmerül bennem, hogy ők voltak a kor legnagyobb zenés rendezői. Amikor én ide kerültem a színházhoz, akkor épp „fasírtban” voltak egymással, és Seregi László átment a *József Attila Színházba*, de visszajött rendezni *A mosoly országa* - felújítást, ebben talákoztunk mi, de hát én ugye, mint Vámos-káder már régen nem voltam nála jó, és engem az rettenetesen bosszantott, hogy ez a két nagyszerű ember nem tud kijönni egymással ebben a zenés rendezés dologban, és hogy az nem lehet, hogy az egyik ne fogadjon el engem, mert a másikkal dolgoztam, ilyen nincsen! Meg kell győződnöm ezt az embert, hogy nekem helyem van itt ebben a színházban, fogadjon el, és használjon engem... mint rendező! A vége az lett, hogy olyan fokon meggyőztem őt, hogy Seregi Lászlóval hét évet töltöttünk együtt az életben is partnerként. Annak, hogy ez „érdekkapcsolat” lett volna, az is ellene szól, hogy akkor szakítottunk, amikor ő visszakerült az Operettszínházba. De nagyon sokat tanultam tőle az az igazság, és a József Attila Színházba is nagyon sokat jártam. Azt kell mondanom, hogy ez a két ember számomra nagyon meghatározó volt. Rajtuk kívül még Békés András volt az, aki az egyik első előadásomat, még a Csárdáskirálynő előtt, a *Dohányon vett kapitányt* rendezte, aki az Operának is a főrendezője volt, akitől sokat lehetett tanulni. A *Cigányszerelmet* is ő rendezte, az átírt változatot. Ezzel úgy érzem, hogy tartoztam ezeknek a rendezőknek, hogy ezeket elmondjam, mert az ő nevüket sem lehet kihagyni, mint ahogy nem lehet kihagyni annak a sok-sok karmesternek a nevét, mint például Gyulai-Gál Ferenc²⁵, Lendvai Kamilló²⁶, Hidas Frigyes²⁷, aki itt még zeneigazgató is volt, és hát sose felejttem el, amikor csak hátra támaszkodott a rámpára, és az ember szárnyalt vele együtt, mert olyan könnyedén vezényelt. Az ember csodálja ezeket a fantasztikusan tehetséges embereket, akikből ő maga is táplálkozik és több lesz.

P. K.: Ugye, ezen a képen Kovács Józseffel, állandó partnereddel vagy az Interoperettben, ami egy legendás beugrásod volt.

D. Zs.: Igen, a felesége hívott föl engem december harmincadikán éjszaka, hogy tudom-e a *Wiener Blut* (*Bécsi vér*)-duettet, hát mondom nem, de megtanulom. Akkor még nem tudtam, hogy mire vállalkozom, tudniillik ez egy elég hosszú kettős, és németül kellett elénekelni, és abban az időben ezt húsz ország televíziós adója közvetítette élő-egyenesben, tehát nagy volt a tétje a dolognak. Na most, nem voltam néhány helyen olyan biztos a szövegben, ezért kitaláltam, hogy csinálok egy nagy legyezőt, amint látod, és arra írtam föl a bizonytalan részeket, kezdőszavakat, hogy tudjam, hogy mivel kell belépni. Ez a közönség számára természetesen nem látszik. De te most beavatottá váltál! És itt végre felrakhattam az összes strasszt magamra, amit szerettem volna.

P. K.: Na, végre hogy egy kis kulisszatitkot elárulsz...

D. Zs.: Bár ma már vannak sűgőgépek, és ez egy kicsit megkönnyíti a dolgot.

P. K.: Az elején beszéltünk a három útról, sokat beszéltünk az operetről és az operáról, de még elég keveset a tanításról.

D. Zs.: A tanításba úgy csúsztam bele, hogy elkezdtem egy *Marica grófnő* előadást rendezni, abban egyébként kilenc Taszilót „fogyasztottam” hét rendezésben, amiből a hetedik az enyém volt. Egy bécsi turnéra szerveztek egy kis csapatot, és mivel én akkor még a színházban is énekeltem a szerepet, hát fölkertek engem Maricának. Na most, én voltam az egyetlen, aki ezt németül már játszotta, és úgy gondolták, hogy hozzám alkalmazkodnak, tőlem kérnek tanácsot. Úgy volt, hogy ezt Pécsi Ildikó rendezi, de valahogy én sose találkoztam vele, és mindig engem kértek meg, hogy húzd már meg, vagy tedd rendbe ezt a jelenetet. Mert ez egy ilyen kamaraváltozat volt, kicsi kóruossal, és inkább táncos párok

²⁴ Seregi László (1928–1991) színházi rendező, igazgató. A 60-as évektől kezdődően a Fővárosi Operettszínház egyik legmeghatározóbb színházművésze, 1963-1972 között főrendezője 1979–1989 között rendezője volt.

²⁵ Gyulai Gál Ferenc (1915–1989) zeneszerző, karmester. A Fővárosi Operettszínház egyik legmeghatározóbb zenei vezetője, zeneszerzője volt, 1943–1954 között karnagya, 1960-tól haláláig vezető karnagyaként.

²⁶ Lendvai Kamilló (1928–2016) zeneszerző, karmester. 1970-től a Fővárosi Operettszínház karmestere is volt.

²⁷ Hidas Frigyes (1928–2016) zeneszerző, karmester. 1974–1979 között a Fővárosi Operettszínház zeneigazgatója volt.

voltak többen. Úgyhogy a végére addig jutottunk, hogy mondtam, rendben van gyerekek, de akkor ezt az egészet én rendezem... Ez annyira jól sikerült, hogy aztán kedvet kaptam újra a rendezéshez. Akkoriban, 94-ben került ide Szinetár Miklós igazgatónak, és én fölvettem neki ezt a dolgot, aki azt mondta, hogy próbáljuk meg, legyen a *Szép Helénában* mellette a játékmester, és aztán majd meglátjuk. És ez is jól sikerült, és furcsa is, hogy az itteni pályámat én mint játékmester fejeztem be, mert aztán Vámos László mellett a *Bál a Savoyban* is játékmester voltam. És egyúttal a színház stúdiójában, amit Mikolay László²⁸ „Laci bácsival” közösen vezettünk elkezdtem zenés mesterséget tanítani. És az első dolgom volt rögtön, hogy a Fészek Klubban rendeztem nekik egy kis estét és rendeztem nekik vizsgaelőadásokat, és tovább is léptem, mert a Théba Művészeti Akadémián is tanítottam színészmesterséget, és mint énekes, nyilván belementem az énekes instrukciókba is, és így elkezdtem mint énektanár is működni, és akkor elhívtak a Színművészeti Egyetemre is. Négy évet végigcsináltam ott, és amire a legbüszkébb vagyok, hogy első énektanára voltam Tarjányi Tamásnak, aki ma a müncheni operának a tagja, itt a színházban is énekelte a *Lili bárónő* férfi főszerepét. Már akkor is mondtam neki, hogy hagyj abba a színészetet, mert te a hangodból fogsz megélni. Volt még sok nagyon kedves növendékem, egyik közülük Beer Benjámin, aki a televíziós *Virtuózok* tehetségkutató műsorban II. helyezett lett. De hát vannak vagy voltak itt a színházban is tanítványaim azokon kívül, akik az operett stúdiósai voltak, Kökény Pál, Farkas Zoltán, akik most az énekkar tagjai. Nagyon sok növendékem volt Kőbányán, ahol a Kőbányai Zenei Stúdióban tanítottam klasszikus éneket, és ott nagyon sok mai sztár fordult meg a kezem között a Veress Mónikától kezdve, és nagyon sok közülük remekül énekelt a könnyűzenén kívül klasszikust is, például Láng Balázs, Sing Viki... Volt, aki mindenben jó volt. És el szoktam mesélni, hogy az ilyen Kovács Brigitta volt operettes primadonna kolleganőmhöz vittem el, aki tanított a konziban is és tanított a Zeneakadémián, tanított az operett stúdióban, tehát minden műfajban érintett volt. És neki van egy nagyon jó mondata a tanítványainak: „*Képzeld el magad mint sztár. Milyen környezetet képzelsz magad köré? Aszerint válassz, hogy melyik műfaj mellett kötsz ki...*” De mondhatnám én is ezt az előbb említett Beer Benjáminnak is, aki jelentkezett ének szakra, aztán trombitára vették inkább föl, mert ott kevesebb hallgató volt, és mondtam neki, hogy „*Ezt nem lehet így hagyni, tessék hozzám járni énekórára!*”, és az összes lyukasórámiban ott volt, többet járt hozzám, mint a hivatalos növendékeim. Végül a Zeneakadémián kötött ki, és most már nagyon jó úton van az operaéneklés felé...

P. K.: Mit szólnál, ha még kiemelnél még két tanítványodat, akik az operett stúdióban végeztek, és ma oszlopos tagjai lettek a színháznak?

D. Zs.: Természetesen, az operett stúdió nagyon jó lehetőség volt számomra, mert rengeteg tehetséges emberrel találkoztam, és amellet egy olyan profi stáb segítette a munkánkat, akik a nagyszínpadi előadásokat is irányították. Tehát könnyű volt úgy dolgoznunk, hogy nem mindent nekünk kellett összerakni. Végzett az első turnus, többek közt Vadász Zsolt, aki a mai Operettszínház vezető bonvivánja lett, és volt ott egy nagyon kedves kislányka, akivel én nagyon összebarátkoztam, ez érdekes dolog egyébként, hogy a növendékeim közül sokan lettek nagyon jó barátaim. Sokáig a születésnapomon nagy bulikat tartottunk otthon. Az ötvenedik volt az utolsó, amit megtartottunk. Lényeg az, hogy nagyon jóban voltam velük, és ez a kislány Kecelről való volt, és nagyon talpraesett lánynak látszott, egy édes kis modern frizurával, gyönyörűen kisminkelve, kiöltözve jött, hogy ő felvételizne, és éreztem rajta, hogy ebben a lányban annyi erő van, kisugárzása van, és hogy ennek a lánynak a színpadon van a helye. A hangját tévesen mezzónak képezték, szanaszét volt, igazából még táncolni sem tanult annyit, de hát aztán összehoztuk a dolgot, és találtunk két olyan dalt, amire azt mondtuk, hogy ezzel felvételizél. Meg is jelent a felvételin, és az éppen akkor végzett Láng Balázst küldtem be hozzá, hogy menjél, segíts neki egy kicsit, és akkor a „*Ringó vállú csengeri violámmal*” együtt léptek föl, én meg a Szinetárnak odasúgtam, hogy vegyük föl őt, vegyük föl, és felvételt nyert természetesen. És ez a kislány valami hihetetlen szorgalommal és akarattal és tehetséggel megtanult

²⁸ Mikolay László (1936–2008) rendező. 1964-től a Fővárosi Operettszínház játékmestere és rendezője, a 70-e évek végétől a színházon belül működő Zenés Színészképző Stúdió vezető tanára volt.

mindent, táncolni, akrobatikázni, énekelni, és ma ő a színház vezető szubrettje. Ő Szendy Szilvia! De Peller Károlyról se feledkezzünk el, akire szintúgy minden igaz, amit Szilviről elmondtam, nem véletlenül vagytok ti ketten egy nagyszerű szubrett-táncos komikus páros!

P. K.: Ez jól esett tőled, így a végére... Kedves Zsuzsa, befejezésül mit üzensz nekünk, a tanítványaidnak és a közönségednek?

D. Zs.: Ha már a *Csárdáskirálynőre* emlékeztünk, hadd idézzem Cecíliát, és vele búcsúzzak: van Cecíliának egy mondata az első felvonásban Miskához és Feri bácsihoz: „*Nem mondhatjátok el, hogy ki vagyok, és főképp azt, hogy ki voltam!*” Most én azt kérem mindenkitől, hogy mondjátok el mindenkinek, hogy ki vagyok, és főképp azt, hogy ki voltam!